

Turinys

Tragiška politikos vizija pagal Hansą Morgenthau (<i>Dovilė Jakniūnaitė</i>)	10
Sutrumpintos laidos pratarmė	17
Šeštos laidos pratarmė	18
I. TARPTAUTINĖS POLITIKOS TEORIJA IR PRAKTIKA	21
Realistinė tarptautinės politikos teorija	22
ŠEŠI POLITINIO REALIZMO PRINCIPAI	23
Tarptautinės politikos mokslas	37
TARPTAUTINĖS POLITIKOS SUPRATIMAS	37
Skirtingi požiūriai	37
Supratimo ribotumai	39
TARPTAUTINĖS TAIKOS PROBLEMOS SUPRATIMAS	45
II. TARPTAUTINĖ POLITIKA KAIP KOVA DĖL GALIOS	47
Politinė galia	48
KAS YRA POLITINĖ GALIA?	48
Valstybės tikslų įgyvendinimo priemonė	48
Galios prigimtis: keturios skirtys	49
POLITINĖS GALIOS NUVERTINIMAS	54
DVI POLITINĖS GALIOS NUVERTINIMO IŠTAKOS	58
Devynioliktojo amžiaus filosofija	58
Amerikos patirtis	58
TAIKOS MOKSLAS: ŠIUOLAIKINIS UTOPIZMAS	60
Kova dėl galios: <i>status quo</i> politika	70
Kova dėl galios: imperializmas	76
TAI, KAS NĖRA IMPERIALIZMAS	76
EKONOMINĖS IMPERIALIZMO TEORIJOS	79
Marksistinė, liberalioji ir „velniškoji“ imperializmo teorijos	79
Šių teorijų kritika	81
SKIRTINGI IMPERIALIZMO TIPAI	85
Trys imperializmo paskatos	85

<i>Pergalingas karas</i>	85
<i>Pralaimėtas karas</i>	86
<i>Silpnumas</i>	87
Trys imperializmo tikslai	87
<i>Pasaulinė imperija</i>	87
<i>Kontinentinė imperija</i>	88
<i>Lokalus pranašumas</i>	89
Trys imperializmo metodai	90
<i>Karinis imperializmas</i>	90
<i>Ekonominis imperializmas</i>	91
<i>Kultūrinis imperializmas</i>	92
KAIP ATPAŽINTI IR ATREMTI IMPERIALISTINĘ POLITIKĄ	95
Politikos problema: sulaikymas, nuolaidžiavimas, baimė	96
Atpažinimo problema	100
Kova dėl galios: prestižo politika	104
DIPLOMATINIS CEREMONIALAS	105
KARINĖS JĖGOS DEMONSTRAVIMAS	110
DU PRESTIŽO POLITIKOS TIKSLAI	112
TRYS PRESTIŽO POLITIKOS NUKRYPTIMAI	115
Ideologinis tarptautinės politikos elementas	119
POLITINIŲ IDEOLOGIJŲ PRIGIMTIS	119
TIPINĖS TARPTAUTINIŲ POLITIKŲ IDEOLOGIJOS	122
<i>Status quo</i> ideologijos	122
Imperializmo ideologijos	124
Prieštaringos ideologijos	128
ATPAŽINIMO PROBLEMA	130
III. NACIONALINĖ GALIA	133
Nacionalinės galios esmė	134
KAS YRA NACIONALINĖ GALIA?	134
MODERNIOJO NACIONALIZMO IŠTAKOS	137
Atsitraukimas nuo nacionalizmo: akivaizdus ir tikras	137
Asmeninis nesaugumas ir socialinė dezintegracija	139
Nacionalinės galios elementai	143
GEOGRAFINĖ PADĖTIS	143
GAMTINIAI IŠTEKLIAI	145
Maistas	146
Gamtinės žaliavos	147
<i>Naftos galia</i>	148
PRAMONĖS PAJĖGUMAS	152
KARINIS PASIRENGIMAS	154
Technologijos	155
Vadovybė	157
Karių pajėgų kiekybė ir kokybė	157

GYVENTOJAI	158
Pasiskirstymas	158
Tendencijos	160
NACIONALINIS CHARAKTERIS	162
Jo egzistavimas	162
Rusų nacionalinis charakteris	163
Nacionalinis charakteris ir nacionalinė galia	166
NACIONALINĖ DVASIA	168
Jos nestabilumas	168
Lemiamas visuomenės ir valdžios kokybės vaidmuo	171
DIPLOMATIJOS KOKYBĖ	174
VALDYMO KOKYBĖ	178
Išteklų ir politikos pusiausvyros problema	178
Išteklų pusiausvyros problema	179
Visuomenės paramos problema	180
Vidaus valdžia ir užsienio politika	184
Nacionalinės galios vertinimas	185
VERTINIMO UŽDUOTIS	185
TIPINĖS VERTINIMO KLAIDOS	189
Galios absoliutumas	189
Galios pastovumas	191
Tikėjimas vieno veiksnio galia	193
<i>Geopolitika</i>	193
<i>Nacionalizmas</i>	194
<i>Militarizmas</i>	196
IV. NACIONALINĖS GALIOS RIBOS: GALIOS PUSIAUSVYRA	199
Galios pusiausvyra	200
SOCIALINĖ PUSIAUSVYRA	201
Galios pusiausvyra kaip universali sąvoka	201
Galios pusiausvyra vidaus politikoje	202
DU PAGRINDINIAI GALIOS PUSIAUSVYROS MODELIAI	205
Tiesioginė opozicija	206
Varžymasis	207
Korėja ir galios pusiausvyra	209
Skirtingi galios pusiausvyros metodai	210
SKALDYK IR VALDYK	210
KOMPENSACIJOS	211
GINKLAVIMASIS	212
SAJUNGOS	213
Bendra sąjungų prigimtis	213
Sąjungos prieš pasaulinį viešpatavimą	218
Sąjungos prieš sąjungas	220
PUSIAUSVYROS „PALAIKYTOJAS“	224

Galios pusiausvyros struktūra	229
VYRAUJANČIOS IR PRIKLAUSOMOS SISTEMOS	229
STRUKTŪRINIAI GALIOS PUSIAUSVYROS POKYČIAI	231
V. NACIONALINĖS GALIOS RIBOS: TARPTAUTINĖ MORALĖ IR VIEŠOJI PASAULIO NUOMONĖ	233
Moralė, papročiai ir teisė kaip galios suvaržymai	234
Tarptautinė moralė	239
ŽMOGAUS GYVYBĖS APSAUGA	240
Žmogaus gyvybės apsauga taikos metu	240
Žmogaus gyvybės apsauga karo metu	244
Moralinis karo pasmerkimas	246
Tarptautinė moralė ir visuotinis karas	247
VISUOTINĖ MORALĖ IR NACIONALISTINIS UNIVERSALIZMAS	251
Asmeninė aristokratijos internacionalizmo etika	251
Tarptautinės moralės žlugimas	252
Tarptautinės bendruomenės žlugimas	255
Nacionalizmo pergalė prieš internacionalizmą	255
Nacionalizmo transformacija	257
Žmogaus teisės ir tarptautinė moralė	261
VI. NACIONALINĖS GALIOS RIBOS: TARPTAUTINĖ TEISĖ	265
Pagrindinės tarptautinės teisės problemos	266
BENDRA TARPTAUTINĖS TEISĖS PRIGIMTIS	266
LEGISLATYVINĖ TARPTAUTINĖS TEISĖS FUNKCIJA	269
Decentralizacija	269
Interpretacija ir privalomumas	272
Tarptautiniai teismai	274
Teisminių sprendimų poveikis	276
TARPTAUTINĖS TEISĖS VYKDYMAS	278
Decentralizacija	278
VII. TARPTAUTINĖ POLITIKA ŠIUOLAIKINIAME PASAULYJE	281
Nauja nacionalistinio universalizmo moralinė galia	282
SENASIS IR NAUJASIS NACIONALIZMAS	282
VIII. TAIKOS PROBLEMA: TAIKOS ĮTVIRTINIMAS APRIBOJIM AIS	285
Nusiginklavimas	286
ŠIANDIENINĖ TAIKOS PROBLEMA	286
NUSIGINKLAVIMO ISTORIJA	288
GINKLŲ KONTROLĖ BRANDUOLINIAME AMŽIŪJE	289
Saugumas	299

KOLEKTYVINIS SAUGUMAS	299
Etiopijos–Italijos karas	301
Korėjos karas	303
TARPTAUTINĖS POLICIJOS PAJĖGOS	305
Tarptautinė valdžia	308
ŠVENTOJI SAJUNGA	308
Istorija	308
DIDŽIŪJŲ VALSTYBIŲ VALDŽIA	310
Dvejopa <i>status quo</i> reikšmė	311
Taika, tvarka ir nacionalinis interesas	312
Europos koncertas	315
TAUTŲ LYGA	316
Organizacija	316
Dviguba <i>status quo</i> reikšmė: Prancūzija ir Didžioji Britanija	318
Trys Tautų Lygos silpnosios vietos	321
<i>Konstitucijos silpnoji vieta</i>	322
<i>Struktūros silpnoji vieta</i>	322
<i>Politikos silpnoji vieta</i>	324
Tarptautinė valdžia: Jungtinės Tautos	327
JUNGTINĖS TAUTOS PAGAL CHARTIJĄ	327
Supervalstybių valdžia	327
Teisingumo principų neapibrėžtumas	330
POLITINĖ JUNGTINIŲ TAUTŲ REALYBĖ	331
Naujos procedūros	334
IX. TAIKOS PROBLEMA: TAIKA PER TRANSFORMACIJĄ	337
Pasaulinė valstybė	338
VIDAUS TAIKOS SĄLYGOS	339
Bendri ištikimybės saitai	339
Teisingumo lūkestis	341
Neįveikiama galia	342
Valstybės vaidmuo	343
Trigubas visuomeninės paramos patikrinimas	345
DU KLAIDINGI SIŪLYMAI	347
Pasaulio užvaldymas	347
Šveicarijos ir Jungtinių Valstijų pavyzdžiai	348
Pasaulinė bendruomenė	352
KULTŪRINIS POŽIŪRIS: UNESCO	352
Kultūrinė plėtra ir taika	354
Kultūrinis vieningumas ir taika	354
Tarptautinis supratimas ir taika	355
FUNKCINIS POŽIŪRIS	357
Jungtinių Tautų specializuotosios įstaigos	357

X. TAIKOS PROBLEMA: TAIKA PER SUGYVENIMĄ	363
Diplomatija	364
KETURI DIPLOMATIJOS TIKSLAI	364
DIPLOMATIJOS INSTRUMENTAI	366
Simbolinis atstovavimas	367
Oficialusis atstovavimas	368
Politinis atstovavimas	368
DIPLOMATIJOS NUOSMUKIS	370
Komunikacijų plėtra	370
Diplomatijos nuvertinimas	371
Parlamentinių procedūrų diplomatija	372
Supervalstybės: diplomatijos naujokės	373
Diplomatijos ateitis	375
KAIP ATGAIVINTI DIPLOMATIJĄ?	375
Viešumo yda	375
Daugumos sprendimo yda	378
Fragmentacijos yda	380
DIPLOMATIJOS PERSPEKTYVA: DEVYNIOS JOS TAISYKLĖS	382
Keturios pamatinės taisyklės	382
<i>Diplomatija privalo atsikratyti karžiogiškos dvasios</i>	382
<i>Užsienio politikos tikslai turi būti apibrėžiami pagal nacionalinius interesus ir paremti atitinkama galia</i>	384
<i>Diplomatija privalo žvelgti į politinę areną kitų valstybių akimis</i>	385
<i>Valstybės turi būti pasiryžusios siekti kompromiso visais klausimais, kurie nėra joms gyvybiškai svarbūs</i>	386
Penkios kompromiso sąlygos	387
<i>Atsisakykite Beverčių teisių šešėlio dėl realios naudos turinio</i>	387
<i>Niekada nestatykite savęs į tokią padėtį, iš kurios negalėsite pasitraukti neprarasdami gero vardo ir iš kurios negalėsite žengti pirmyn be rimtų pavojų</i>	387
<i>Niekada neleiskite silpnam sąjungininkui priimti sprendimus už jus</i>	388
<i>Ginkluotosios pajėgos yra užsienio politikos įrankis, o ne jos savininkas</i>	388
<i>Valdžia vadovauja, o ne vergauja viešajai nuomonei</i>	389
Pabaiga	390
Istorinis žodynas	393
Rodyklė	412